

Файн Альбіна Володимирівна

*викладач навчальних дисциплін природничого циклу,
кафедри інформаційної діяльності, документознавства і фундаментальних дисциплін
Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу,
м. Кам'янець-Подільський.*

ДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ООН ЩОДО ЗМІНИ КЛІМАТУ

Відповідно до прийнятої концепції сталого розвитку, екологічна складова має забезпечити цілісність природних систем, їхню життєздатність, від чого залежить глобальна стабільність усієї біосфери. Людству слід всіляко підтримувати природну здатність біологічних систем адаптуватися до різноманітних змін, до самооновлення, не допускати їхньої деградації та втрати біологічного розмаїття [1].

Основною причиною зміни клімату є використання викопного палива та неефективне споживання енергії, що виробляється. Науковці досягли майже одностайного консенсусу щодо цього питання зазначивши, що зміни клімату спричинене переважно антропогенними чинниками: 97% вчених-кліматологів підтримують це твердження.

Парникові гази, що утворюються внаслідок антропогенного впливу, викликають посилення парникового ефекту. Надмірна кількість газів, які утворюються в результаті діяльності ТЕЦ, транспорту, сільського господарства, промисловості, а також лісових пожеж, утримують сонячне тепло у нижніх шарах атмосфери, не даючи йому повертатись до космосу.

Міжнародні організації відіграють значну роль у вирішенні проблем, пов'язаних із кліматом. На глобальному рівні окреме місце посідають органи та установи ООН, які займаються проблемами зміни клімату. На рубежі 80- і 90-х рр. ХХ ст. відбувся справжній «прорив» цієї кліматичної проблематики у світову геополітику.

Перша важлива міжнародна конференція, на якій обговорювалися питання зміни клімату, відбулася в Женеві в 1979 році. На ній прийнято декларацію про недопущення потенційної антропогенної зміни клімату, що може спричинити погіршення умов життя людства. Продовженням діяльності ООН у цьому напрямку стало прийняття спеціальної резолюції «Збереження глобального клімату для теперішньої та майбутньої діяльності людини» у 1988 р. Генеральна Асамблея ООН. Цей процес сприяв створенню в 1989 році Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату (МГЕЗК). У наступні роки активно проводилися різні конференції з цієї проблеми, здійснювалися наукові дослідження. На рівні деяких держав почали розробляти національні програми у сфері розв'язання проблеми запобігання змінам клімату [5, 13–14]

Найголовніша подія відбулася в 1992 році в Ріо-де-Жанейро. В червні 1992 року представники 176 країн зібрались на найвищому рівні на Конференції ООН для пошуку напрямів колегіальної діяльності по захисту та охороні навколишнього середовища. На цій конференції була підписана Рамкова Конвенція ООН про зміну клімату (РКЗК ООН). Підписання Рамкової Конвенції ООН представниками 150 країн свідчить про те, що зміна клімату є нагальною загрозою екології Землі та економічному розвитку людства. Після ратифікації РКЗК ООН набрала чинності у березні 1994 року [4].

Одним з перших завдань, поставлених РКЗК ООН, було створення національних кадастрів викидів і абсорбції парникових газів. У 1997 році був укладений Кіотський протокол, тобто юридично оформлене зобов'язання для розвинених країн зі скорочення викидів парникових газів. Протокол зобов'язує розвинуті країни та країни з перехідною економікою скоротити або стабілізувати викиди парникових газів у 2008–2012 роках до рівня 1990 року. На сьогоднішній день підписала та ратифікувала протокол 191 країна, в тому числі більшість промислово розвинутих країн, крім США, які підписали, але не ратифікували угоду.

Найбільш глобальною спробою ООН до об'єднання зусиль усіх країн світу у боротьбі зі змінами клімату за допомогою ринково-орієнтованих економічних механізмів є Кіотський протокол, який було ухвалено, як механізм реалізації Конвенції в грудні 1997 року на Третій конференції сторін. У документі зафіксовано обмеження за викидами основних парникових газів прямої дії, що здійснюють найбільш негативний вплив на властивості атмосфери – вуглекислий газ, метан, закис азоту, гідрофторуглеводні, перфторуглеводні, гексафторид сірки (SF₆).

Таким чином, можемо спостерігати певну еволюцію у розумінні проблем, пов'язаних зі зміною клімату. Якщо в «Конвенції Ріо» в основному були питання пов'язані з екологією, то Кіотський протокол містить зобов'язання країн щодо пошуку механізмів скорочення і стабілізації парникових газів. Однак, віднайдені механізми були комерціалізовані – країни з низьким економічним розвитком почали торгувати своїми парниковими квотами, тому такий підхід не сприяв досягненню поставлених цілей – зниженні концентрації парникових газів. Іншим моментом Кіотського протоколу була орієнтація на

розвиток «зеленої» енергетики. В багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні, підприємці, що розвивали «зелену» енергетику отримали надзвичайні преференції від урядів.

Нова всеосяжна угода, що замінити угоди Кіотського протоколу - це Паризька угода. Головна мета Паризької угоди – запобігти зростання глобальної середньої температури більше ніж на 2 °С відносно показників доіндустріального періоду. Ймовірно, мова йде про історичний період до 1750-х років – до того, як в Англії розпочалась промислова революція, що пізніше прокотилась країнами Європи. Тоді людство почало спалювати величезну кількість викопного палива, що потягнуло за собою зміни клімату. Паризька угода - це угода в рамках Рамкової конвенції ООН про проблеми зміни клімату (UNFCCC) щодо запровадження заходів зі скорочення викидів діоксиду Карбону з 2020 року. Сам текст Паризької угоди було оприлюднено на 21-й Конференції учасників UNFCCC в Парижі та прийнято консенсусом 12 грудня 2015. Голова Конференції Лоран Фабіус, міністр іноземних справ Франції, зазначив, що цей "амбітний та збалансований" план був "історичною поворотною точкою" з метою скорочення темпів глобального потепління. Угода набула чинності 4 листопада 2016 року. На відміну від Кіотського протоколу, Паризька кліматична угода передбачає, що зобов'язання зі зменшення шкідливих викидів в атмосфері та неперевищення потепління на 2 градуси беруть на себе всі держави, незалежно від ступеня їхнього економічного розвитку. Україна ратифікувала Паризьку угоду в 2016 році.

В жовтні 2018 р. був опублікований звіт, що підготовлений провідними світовими вченими з питань клімату, міжурядовою групою експертів з питань змін клімату (МГЕЗК), який дає відповіді на ці й багато інших питань. Близько 100 вчених проаналізували, як світ може досягнути цілі у 1,5 °С, а також – якими будуть наладки від такого підвищення температури.

23 вересня 2019 року в Нью-Йорку відбувся саміт ООН зі зміни клімату. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Антоніу Гутерріш під час відкриття саміту, закликав світових лідерів зупинити кліматичну кризу. "Якщо ми терміново не змінимо наш спосіб життя, ми ставимо під загрозу саме життя. Природа розлючена", - заявив генсек ООН. Він наголосив, що звернувся до лідерів країн із проханням прибути на саміт "не з красивими промовами, а з конкретними діями", націленими на відмову від використання викопних видів палива та уповільнення зростання температури повітря на планеті.

На початку цього року ООН реалізувала одне з найбільш глобальних опитувань громадської думки стосовно кліматичних змін та їх подолання. Опитування відбувається у формі гри Mission 1.5. Гра була розроблена Програмою розвитку ООН разом з експертами з експертами з відеоігор, кліматологами й соціологами. Опитування базується на основі онлайн та мобільних відеоігор і охоплює всі країни світу, зокрема й Україну.

Отже, підводячи підсумки слід відмітити, що ООН на сьогоднішній день є найбільшою міжнародною організацією та займає лідируючі позиції в вирішенні глобальних кліматичних проблем. Прийняття таких документів, як Рамкова Конвенція ООН про зміну клімату, Кіотський протокол, Паризька кліматична угода, є важливими кроками щодо розвитку міжнародного співробітництва в галузі глобальної зміни клімату. Саме в цих угодах ООН акцентує увагу на зниження викидів діоксиду Карбону пропонуючи: зменшити або обмежити добування та використання викопного палива, підвищити ефективність використання енергії, розробити та впровадити енергозберігаючих технологій, зменшення шкідливих викидів шляхом впровадження альтернативних та відновлювальних джерел енергії, розробити та реалізувати заходи стосовно викидів транспорту.

Також слід відмітити, що дані документи не диктують країнам-учасникам обов'язкові схеми вирішення питань щодо викидів парникових газів. Кожна країна самостійно розробляє і застосовує такі схеми, які виходять з своїх внутрішніх природних, соціально-економічних умов та пріоритетів. ООН в даних угодах наголошує про необхідність враховувати, що кліматична політика здійснюється на різних рівнях – від місцевого до глобального, а отже, потребує нормативно-правового й організаційного забезпечення розв'язання проблем зміни клімату на всіх цих рівнях, що має перетворюватися на інструментарій прийняття колективних рішень, пошуку компромісів, які задовольняють усі сторони переговорів щодо кліматичних змін. Тому робота над складанням міжнародних договорів та угод буде продовжена і надалі.

Підсумувати все вище сказане можна словами з заяви Генерального секретаря ООН Антоніу Гутерреш заявив: «Якщо ми не почнемо діяти прямо зараз, нинішнє століття може виявитися останнім для людства».

Список використаних джерел

1. Amnesty international URL: <https://www.amnesty.org.ua/zmina-klimatu/> (дата звернення: 29.09.2020).
2. Вікіпедія URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0_2015 (дата звернення: 09.09.2020).
3. Глобальний сайт ООН URL: https://www.un.org/en/climatechange/un-climatesummit-2019.shtml?fbclid=IwAR1D3G_JMpbF4H_8BLKhiy4juaTnQ64e0MOYdAhBWaxiQqCauLFVuiPX7zM (дата звернення: 15.10.2020).